

limburgia

Limburgia zet tweewekelijks Limburgse artiesten in de schijnwerpers. Vandaag: **Jos Hol** (52) uit Horn over zijn eerste album **Onderhuids**.

Je geeft in het boekje van je album aan dat op je vijftigste verjaardag besloot om een langgekoesterde droom in vervulling te laten gaan: het opnemen van een cd. Waarom heb je daarmee gewacht tot je vijftigste?

„Omdat ik er toen pas klaar voor was. Veel andere artiesten hebben ellende nodig in hun leven om liedjes te kunnen schrijven. Ik had geluk nodig. Ik had een periode waarin ik niet lekker in mijn vel zat achter de rug. En ik kwam net uit een slecht huwelijk. Ik kreeg een nieuwe baan en een nieuwe vriendin. De puzzelstukjes vielen op de juiste plek.”

Is het album een opgemaakte balans van je leven?

„Ja, maar dat was vooraf niet de bedoeling. Je vijftigste verjaardag is toch een ijkpunt in je leven. Je kijkt terug op dingen die je hebt meegemaakt. Daar gaan de nummers op het album dan ook over. De twaalf liedjes zijn een selectie uit 25 nummers die ik schreef voor de cd. Achteraf bleek het een afspiegeling van mijn leven te zijn.”

Rustige nummers domineren het album. Ben je zelf ook een rustig persoon?

„Ik ben rustig, maar wel gedreven. Oude vrienden zullen mij wel kennen als een wat wilder persoon. Dat op de cd veel rustige nummers staan, is eigenlijk toeval. Op mijn volgende album wil ik meer swingende nummers.”

Onderhuids wordt goed ontvangen door verschillende media. Waar liggen je ambities?

„Ik zie het album in eerste instantie als een cadeau aan mezelf, een geschenk. De nummers worden gedraaid op Lj Radio en Radio2. Boekingen krijg ik uit het hele land. Het is fantastisch om te doen. Maar ik zie wel hoe het gaat. Ik heb geen behoefte om het proces te beïnvloeden. Mijn privéleven mag er niet onder lijden.”

Alle nummers zijn geschreven en gezongen in het dialect. Is dat geen beperking om een groter publiek te bereiken?

„Nee, niet echt. Voor optredens buiten Limburg vertaal ik de teksten naar het Nederlands. Voor mij is het dialect eerder een verrijking dan een beperking. Het is mijn moedertaal. Ik kan me er beter in uitdrukken. Denken en dromen doe ik in het dialect. Muziek maak ik in eerste instantie voor mezelf. Ik ben niet bezig met wat mensen zouden willen horen. Voordat ik begon met schrijven heb ik me ook bewust gedistantieerd van andere artiesten, van hoe zij schrijven.”

In een aantal tracks zijn strijkinstrumenten te horen. Hoe kwam je erbij om die te gebruiken?

„Ik ben een groot liefhebber van klassieke muziek. Als ik een strijkinstrument in een popnummer hoor, spits ik mijn oren. Dat wilde ik heel graag op mijn cd. Het was nog niet zo makkelijk. De productie van het album heb ik uit eigen zak betaald en strijkinstrumenten zijn niet goedkoop. Maar in een aantal nummers moest en zou ik strijkers hebben. Dus dat heb ik toch maar gedaan. Drie nummers was de afspraak, dat werden er, kosteloos, zes.”

Wat is voor jou het mooiste nummer van het album?

„Dat vind ik heel moeilijk te zeggen. De nummers zijn als een soort kinderen voor me. Dus eigenlijk vraag je mij van welk kind ik het meest houd. Maar ik heb het meest met het nummer *Onderhuids*. Het gaat over zware tijden in mijn leven. Over de dood die altijd met je meegaat. Op jonge leeftijd werd ik wees. Dat heeft me gekleurd en gevormd. Het was een moeilijke periode. Maar dingen lopen zoals ze zijn. Ik voel me een heel rijk persoon nu. Als ik morgen sterf, doe ik dat met een glimlach.”

PIM SMEETS

reportage

Wulpsigheden

EN GOOGLE EARTH
ANNO 1748

Archieven saai?

Helemaal niet. In de kilometers gortdroge stukken zitten prachtige verhalen verborgen. Een bloemlezing 'sprokels uit het archief' is nu gebundeld in het Groot Verhalenboek van Maastricht.

door **Vikie Bartholomeus**

De stank in de stad is ondraaglijk. Een melange van stront en pis, van rotte tanden en rattenkeutels. Mensen vallen flauw van hun eigen zweetlucht of de penetrante muskus waarmee ze hun lichaamsgeur proberen te maskeren. Beer- en waterputten liggen in de vieze, nauwe Maastrichtse straatjes vlak naast elkaar, waardoor de hygiëne ver te zoeken is. Zo laat de stadsbouwmeester in 1677 *Claes de schijteveger* afdalen in een put om een burenrutie te beslechten. En jawel hoor: het „secreet” van Meyken Houben loost vuiligheid op het drinkwater in de put van haar burens. Nog erger is het „heime-lijk gemak” van Johan Lenders dat „gans vol is en onbekwaam om iemand daar op te laten gaan”. Het toilet is zo smerig dat de inspecteur „van de stank flauw geworden was en hij daarvan bijna in grote krankheid gevallen was”.

Het gebrek aan milieuregeling is een van de onderwerpen die aan bod komen in het *Groot Verhalenboek van Maastricht*, dat gisteren werd gepresenteerd. Het is een bundeling van artikelen van medewerkers van het Regionaal Historisch Centrum Limburg die eerder in huis-aan-huisblad *De Maaspost* verschenen. De zogeheten archiefsprokkels werden ooit bedacht om het archief meer toegankelijk te maken. „We willen laten zien dat er heel veel leuke dingen in het archief zitten”, zegt Rolf Hackeng, die de redactie voerde over het boek. „Het zijn vaak bijkomstighe-

den, dingen die je toevallig vindt tijdens een onderzoek. Je kunt een heel archief hebben met saai stukken, maar wij halen de krenten uit de pap, die vaak een mooi beeld geven van het dagelijks leven vroeger.”

Een dwarsdoorsnede door de geschiedenis van Maastricht, aan de hand van toevalstreffers, zo typeert Hackeng het boek. Niet de geïkte verhalen die vaker in geschiedenisboeken opduiken, maar verrassende ver-

tellingen. Van het hoogfeest van Sint Servaas in het jaar 1000 tot naturalisten uit de achttiende eeuw. Van de eerste echtscheiding in Nederland tot de smokkel van jenever in varkensblazen.

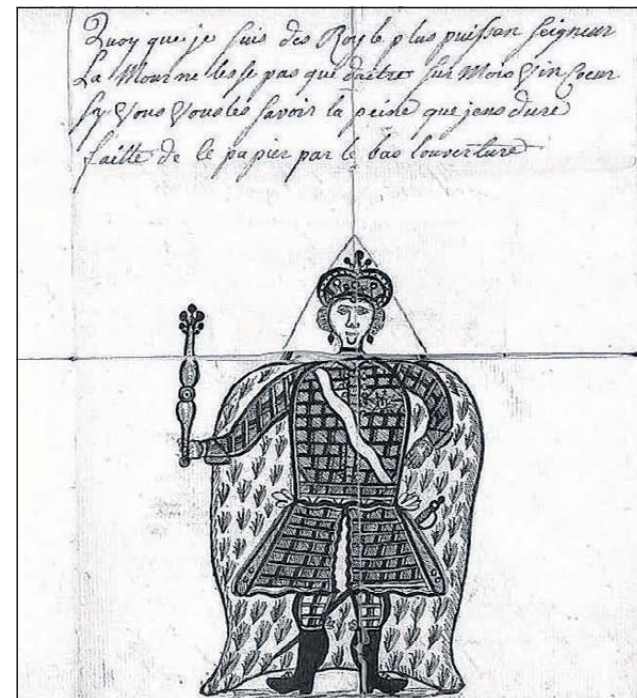
De allereerste archiefsprokkel vertelt over vondelingen. In de gevel van het vondelingenhuis - tegenwoordig de Toneelacademie - zat een houten cilinder waarin wanhopige moeders hun baby konden leggen. Deze

Een hondenploeg met op de achtergrond twee kerken op de Sint Pietersberg; links de huidige kerk die in 1875 in gebruik werd genomen, rechts het door pastoor Heijnen verfoeide kerkje dat in 1897 werd afgebroken.

foto's en illustraties Regionaal Historisch Centrum Limburg

‘rol’ werd een halve slag naar binnen gedraaid, zodat het kind beschermd was tegen de kou. De ouders wilden anoniem blijven, maar gaven hun kind soms wel een briefje mee met een voornaam.

Hier lig ik seer onbkwaaem en Mariana is mijne naam

‘Vuile prenten’ in 1751 gevonden in een bordeel. Achter de onschuldige hitsige koning (links); wat hij te verhullen heeft blijft geheim.

rozen rechts schuilt een

mijn vader wilt mijn niet en mijn moeder die is doot ik bide lieve godt maar om het dagelijks broot

Het verzinnen van een achternaam vergde enige creativiteit. Mariana kreeg vanwege haar rijmpje de achternaam Dicht. De achternaam Satijn werd gebruikt als verwijzing naar een satijnen lintje dat de baby bij zich droeg. Of het kind kreeg de naam Sprokkel als het in februari (sprokkelmaand) te vondeling was gelegd. Soms was de fantasie beperkt en werd het kind vernoemd naar de vindplek: Stoep, Trap of Bijenkorf. En ook familienamen als Bord, Vork, Lepel en Mes ontstonden in het vondelingenhuis.

Niet alleen naamloze vondelingen, maar ook kleurrijke personen worden in het boek uit hun betrekkelijke anonimiteit gehaald. Zoals de flamboyante industrieel Mielke van Oppen, cellist Joseph Hollman of Wilhelmus Heijnen, die in 1825 de nieuwe pastoor van Sint Pieter werd. Heijnen was zwaar teleurgesteld omdat zijn nieuwe kerk zo klein was, dat de communiebancs soms bezwaken onder de ‘overbevolking’; mensen vielen flauw in de drukte, er heerste een „verfoelike wanorde”.

Er was „niets schoons, niets tref-felijks” aan het gebouw en ook het koor deugde niet. „De zang trekt meer op straatlieders dan op kerkzang. Ik zal dit niet lang dulden.”

Het boek is rijk geïllustreerd. Indrukwekkend is de foto (zie voorpagina Horizon) van de toegang tot het verdwenen museum van de *Société des Amis des Sciences, Lettres et Arts* in de mergelgroeves van de Sint Pietersberg, waar onder meer een uitgekapt fantasie-mosasaurus te zien was. Fraai is ook de ‘luchtfoto’ van de maquette die Lodewijk XV liet maken van Maastricht: Google Earth anno 1748.

Van een heel andere orde zijn de ‘vuile prenten’ die rond die tijd gevonden werden bij een huiszoeeking in een pand in Wyck, waar „openbare hoeren en lichtveerdige vrouwspersonen” allerlei „wulpsigheden” plegen. Toen was het verboden porno om de dames „tot een brutale wellust” te prikkelen, nu slechts voldoende voor een glimlach. Hoezo, archieven saai?

Groot Verhalenboek van Maastricht. Walburg Pers / Regionaal Historisch Centrum Limburg. ISBN 9789057306532. Prijs 19,50 euro. Luxe editie 59,50 euro.

museumstukken

In de rubriek ‘Museumstukken’ krijgen de Limburgse musea, van klein tot groot, de ruimte om bijzondere stukken - gebruiksvoorwerpen, schilderijen, foto’s, archeologische vondsten - uit hun collectie te presenteren. Unieke stukken soms, maar vooral stukken die een verhaal vertellen. Vandaag: het Museum van de Vrouw in Echt.

Het korset

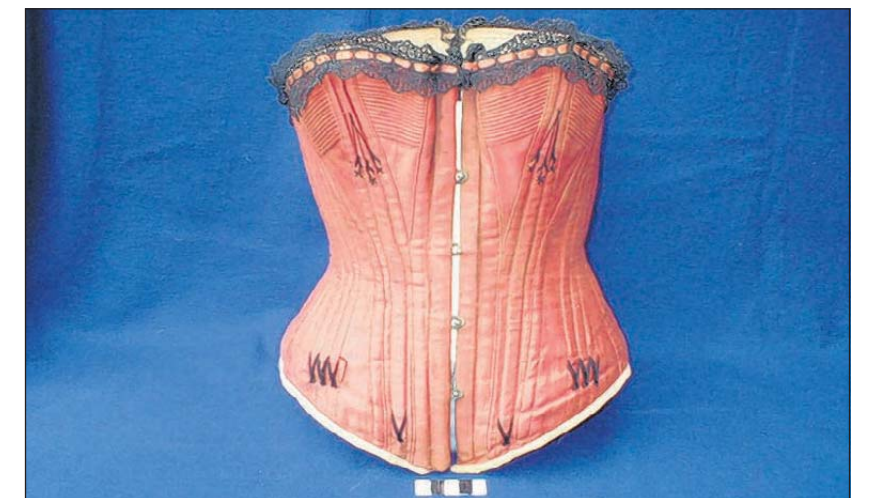
De geschiedenis van het korset is het verhaal van de voortdurende zucht naar een smalle taille. Er werden in de loop der eeuwen meedogenloze materialen gebruikt om dat doel te bereiken: boomschors, rotanringen, buffelhoorn, metaal, lood, bamboe, hout, leer, canvas versterkt met lijn. Catharina de Medici omschreef haar scharnierend ijzeren korset, dat met haken en pinnen in elkaar zat, ooit als „een onneembaar fort”. In sommige perioden in de historie was het korset ook in de mode voor mannen. En kinderen werden voor hun eigen bestwil in strakke korsetten geperst om ze tegen kromgroei te behoeden. Zodra ze konden lopen, ‘mochten’ ze, zelfs nog in de twintigste eeuw, hun eerste korsetje aan.

Helemaal zonder gezondheidsrisico’s waren korsetten bepaald niet. Enkele van de kwalen die in de loop der tijden aan het korset werden toegeschreven: maagvergroting, congestie (bloedaandrang naar het hoofd), onvruchtbaarheid, stoornissen van de bloedsomloop, leververvorming, wandelende nieren, onnatuurlijke vetvorming, bloedaarmoede, bleekzucht, miskramen, spataderen, bijziendheid, doofheid en ademhalingsstoornissen.

De Eerste Wereldoorlog veroorzaakte een omslag in de levenswijze van de vrouwen. Omdat veel mannen in het leger zaten en langdurig afwezig waren, werden de vrouwen zelfstandiger, zelfbewuster. Dat uitte zich ook in de kleding. Die werd eenvoudiger, recht, koket en korter. Rond 1925 reikte de rok nog maar tot net onder de knie. De *garçonne*, de vrouw met het jongensachtig uiterlijk, was geboren. Men droeg geen bustehouder maar een ‘busteplatto’ van de maquette die Lodewijk XV liet maken van Maastricht: Google Earth anno 1748.

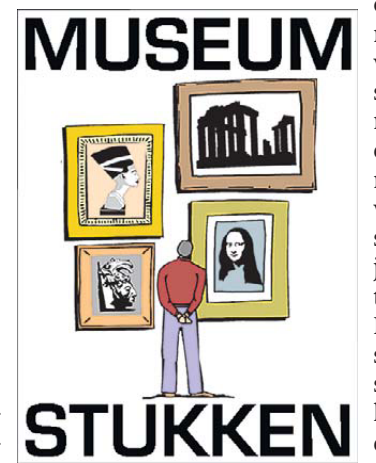
Van een heel andere orde zijn de ‘vuile prenten’ die rond die tijd gevonden werden bij een huiszoeeking in een pand in Wyck, waar „openbare hoeren en lichtveerdige vrouwspersonen” allerlei „wulpsigheden” plegen. Toen was het verboden porno om de dames „tot een brutale wellust” te prikkelen, nu slechts voldoende voor een glimlach. Hoezo, archieven saai?

M/V Museum van de Vrouw Plats 1, Echt. Open dinsdag t/m vrijdag van 10 tot 17 uur, zondag van 13 tot 17 uur. www.museumvandevrouw.nl

Een korset uit de jaren '80 van de 19de eeuw.

foto Museum van de Vrouw

ren dertig weer verlangen naar meer vrouwelijke vormen. Luxe ondergoed van zijde of kunstzijde kwam in zwang. Er was behoefte aan *foundation*: lichte ondersteunende korsetten en bh's, waarin vrouwen zich ongestoord konden bewegen.

The Dunlop Company ontwikkelde op het juiste moment *lastex*, een weefsel dat naar verschillende kanten rekbaar was. Het bedrijf kwam met een rekbaar *step-in* en verbeterde de bh. Ritsen, haakjes en oogjes vervingen de veters. The Warner Brothers, twee artiesten die zich specialiseerden in gezondheidskorsetten, lanceerden de standaard cupmaten A, B, C en

D, die in de volksmond *egg-cup*, *coffee-cup*, *tea-cup* en *challenge-cup* genoemd werden, vrij vertaald: eierdopje, koffiekopje, theekeop en kampioensbeker. Mrs. Rosalie Klin van de firma Kestos had genoeg van de ronde mono-buste en ontwikkelde het grootste succes: de separerende bh. De Kestos bh's waren niet aan te slepen. Kestos werd zelfs een synoniem voor bh.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam Christian Dior met zijn zeer vrouwelijke *New Look*. Afgeronde schouders, smalle taille en een wijde lange rok die ondersteund werd door onderrokken: de *petticoats*. De borsten van de *pin-ups* met hun gevormde bh's met doorgestikte, puntige cups waren de meest beghuurde 'projectielen' ter wereld.

Ondergoed is nu *lifestyle* geworden. Voor iedere stemming is wel een passend hebbedingetje te koop. Ondergoed, lingerie... De hedendaagse *dessous*-branche spreekt liever van *bodyfashion*. De tweede huid.